Interpelacja nr 39435

do prezesa Rady Ministrów
w sprawie wskaźnika referencyjnego stopy procentowej WIBOR

Zgłaszający: Paweł Szramka

Data wpływu: 28-02-2023

Szanowny Panie Premierze,

w dniu 25 kwietnia 2022 r. podczas Europejskiego Kongresu Gospodarczego w Katowicach udzielił Pan wypowiedzi, w której zawarta została krytyczna ocena wskaźnika referencyjnego stopy procentowej WIBOR (stwierdził Pan Premier, że WIBOR jest opracowywany niesprawiedliwie i nietransparentnie, co w konsekwencji prowadzi do decyzji o likwidacji tego wskaźnika do końca bieżącego roku i zastąpienia go nowym wskaźnikiem, bardziej transparentnym i lepszym dla kredytobiorców). W związku z powyższym rozgorzała publicznie prowadzona dyskusją na temat wiarygodności wskaźnika WIBOR, jak również transparentności działania podmiotu opracowującego WIBOR (informacja przedstawiona w Sejmie przez prezesa Najwyższej Izby Kontroli, dotycząca niedopuszczenia kontrolerów NIK do kontroli spółki GPW Benchmark, opracowującej kluczowy dla stabilności finansowej wskaźnik WIBOR).

W ostatnim czasie zostałem poinformowany przez reprezentowanych przeze mnie wyborców, osób, które są klientami banków komercyjnych - kredytobiorcami posiadającymi umowy odwołujące się do wskaźnika WIBOR, że nie są w stanie uzyskać konkretnych informacji na temat rzetelności opracowywania WIBOR ani od administratora spółki GPW Benchmark, ani od Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego, który ma ustawowy obowiązek nadzoru i zapewniania stabilności systemu finansowego.

Na pytania złożone do UKNF przez jednego z obywateli, dotyczące podstawowych informacji o mechanizmach kontroli rzetelności funkcjonowania GPWB (np. Czy w spółce tej działa Komitet Nadzorczy? Czym się zajmuje i czy wypełnia swoje ustawowe zadania?), urząd nadzoru potrzebuje aż dwa i pół miesiąca, aby sprawdzić i udzielić konkretnej odpowiedzi.

Urząd Komisji Nadzoru Finansowego nie potrafił również konkretnie odpowiedzieć na inne zasadnicze pytanie odnoszące się do rzetelności WIBOR, tj. do kwestii reprezentatywności tego wskaźnika.

Podsumowując:

- W Polsce obecnie funkcjonuje ponad 2 mln kredytów hipotecznych oraz ponad milion innych umów kredytowych dla osób fizycznych i przedsiębiorców. Różne umowy bankowe oraz instrumenty finansowe (obligacje, oszczędności, pożyczki), których oprocentowanie oparte jest na wskaźniku WIBOR, posiada 10 mln Polaków. Kwota umów i instrumentów finansowych zależnych od WIBOR sięga 10 bln zł.
- Po 25 kwietnia 2022 roku rozgorzała w Polsce dyskusja, czy klienci banków nie są narażeni na straty związane z zastosowaniem w umowach bankowych wskaźnika WIBOR. Zachodzi podejrzenie, że klienci byli oszukiwani.
- Według zapowiedzi już dziesiątki kancelarii prawnych reprezentujących kredytobiorców (konsumentów) przygotowuje (lub już składa) pozwy przeciwko bankom, które zastosowały w umowach kredytowych ten wskaźnik.
- Banki przygotowały i przedstawiły konsumentom umowy kredytowe, które według kancelarii prawnych łamią przepisy

prawa polskiego i prawo unijne (UE). Zapisy te z dużym prawdopodobieństwem mogą zostać uznane za abuzywne, niezrozumiałe - nie pozwalają na jednoznaczne odczytanie sposobu obliczania rat kredytu. Nad prawidłowością funkcjonowania banków kontrolę sprawuje UKNF, jednakże obszar związany z ryzykiem prawnym i prawidłowością zawieranych umów nie został przez ten urząd dostrzeżony.

- Jest wiadome, że transakcje, które kiedyś były zawierane i stanowiły podstawę obliczania WIBOR od ponad 10 lat nie są zawierane. W związku z tym powstaje fundamentalne pytanie jeżeli nie ma procesu gospodarczego, który opisywał WIBOR, to co determinuje jego wysokość? Banki uczestniczące w wypracowywaniu WIBOR przekazują prognozy eksperckie (kwotowania) co do przewidywanej wysokości WIBOR. W sposób oczywisty prowadzi to kwestionowania rzetelności i transparentności opracowywania WIBOR.
- Wskaźnik WIBOR jest opracowywany przez spółkę Skarbu Państwa GPW Benchmark. Podmiot ten odmawia udzielenia podstawowych informacji, które pozwoliłyby interesariuszom (klientom banków, kredytobiorcom, posiadaczom obligacji) sprawdzić i potwierdzić rzetelność, poprawność metodologiczną i obiektywność opracowywania wskaźnika WIBOR.
- Wątpliwości co do sposobu opracowywania WIBOR były podnoszone co najmniej od 2012 roku. Kilkukrotnie były zgłaszane prośby, aby NIK dokonał kontroli opracowywania WIBOR. Jednakże GPW Benchmark nie zgodził się na przeprowadzenie kontroli swojej działalności przez Najwyższą Izbę Kontroli. Kontrolerzy NIK nie zostali wpuszczeni do spółki, która opracowuje wskaźnik, który determinuje prawidłowość, sprawiedliwość i bezpieczeństwo finansów państwa i obywateli.
- Nadzór ustawowy nad działalnością spółki GPW Benchmark sprawuje Urząd Komisji Nadzoru Finansowego. Na pytania kierowane do UKNF, dotyczące rzetelności funkcjonowania GPW Benchmark, urząd ten albo nie potrafi, albo nie chce odpowiedzieć.

Mając na uwadze wszystkie zawarte powyżej informacje, uprzejmie proszę o udzielenie szczegółowych odpowiedzi na pytania:

1. Czy Urząd Komisji Nadzoru Finansowego sprawuje nadzór nad działalnością spółki GPW Benchmark, pełniącą zadania administratora wskaźnika WIBOR?
2. Jeśli UKNF sprawuje nadzór nad GPW Benchmark, to czy ten nadzór jest skuteczny? Czy nadzór UKNF nad GPW Benchmark zapewnia stabilność funkcjonowania instytucji rynku finansowego korzystających z wskaźnika referencyjnego WIBOR?
3. Czy stwierdzony przez Pana Premiera fakt dotyczący wskaźnika WIBOR (tj. że jest niesprawiedliwy i nietransparentny) wynika z nieodpowiedniego nadzoru sprawowanego przez Urząd Komisji Nadzoru Finansowego nad podmiotem GPW Benchmark?
4. Dlaczego UKNF potrzebuje aż ponad dwa miesiące, by ustalić podstawowe fakty dotyczące wypełniania przez podmiot nadzorowany (tj. przez administratora wskaźnika WIBOR) ustawowych obowiązków?
5. Czy w ramach ustawowego obowiązku sprawowania nadzoru UKNF sprawdził, czy GPW Benchmark przeprowadził w 2022 r. test reprezentatywności wskaźnika WIBOR? Obowiązek przeprowadzenia takiego testu wynika z rozporządzenia BMR. Obowiązek przeprowadzenia takiego testu zapowiadał w 2021 r. przedstawiciel urzędu nadzoru odpowiadający za

funkcjonowanie wskaźników referencyjnych w Polsce.

6. Kiedy ten test reprezentatywności WIBOR został przeprowadzony? Jakie cechy ilościowe i jakościowe zostały poddane analizie (np. wolumeny transakcji rynku opisywanego przez wskaźnik, liczba transakcji, poziom stóp procentowych na opisywanym przez wskaźnik rynku/procesie gospodarczym, charakterystyka podmiotów uczestniczących w danym rynku)? W przypadku stosowania danych z rynków powiązanych ujawnienie rodzaju transakcji jak również wykazanie ich związku (w tym wartości stóp procentowych na rynku powiązanym) z rynkiem bazowym? Wskazanie metody statystycznej zastosowanej do wykazania reprezentatywności dotyczącej wartości stóp procentowych rynku bazowego (realiów gospodarczych) a wartości wskaźnika? W związku z faktem opracowywania jednocześnie wskaźników WIBOR i WIBID proszę również o wykazanie zasadności opracowywania wskaźnika WIBID, jak również prawidłowości określenia tzw. spreadu względem wskaźnika WIBOR.